

**ԿՈՆՅՈՒՆԿՏԻՎԻՏԵՐՈՎ ՄԵԾԱՀԱՍԱԿ ՊԱՑԻԵՆՏՆԵՐԻ ՎԱՐՄԱՆ
ԳՈՐԾԵԼԱԿԱՐԳ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԲԺԻՇԿՆԵՐԻ և ԹԵՐԱՊԱՏՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ**

Ընդհանուր դրույթներ

Կոնյունկտիվիտը՝ դա շաղկապենու բորբոքումն է: Կոնյունկտիվիտները սովորաբար ինքնասահմանափակվող հիվանդություններ են, սակայն որոշ տեսակներ կարող են հարաճել՝ առաջացնելով ծանր բարդություններ: Կոնյունկտիվիտները լինում են ըստ պատճառի՝ ինֆեկցիոն և ոչ ինֆեկցիոն, ըստ ընթացքի՝ սուր, քրոնիկ, ռեցիդիվող: Կարևոր է տարբերակել առաջնային կոնյունկտիվիտները այն դեպքերից, երբ շաղկապենու բորբոքումը կապված է համակարգային, կամ այլ ակնային հիվանդությունների հետ:

Կոնյունկտիվիտները բազմազան հիվանդությունների խումբ են, հանդիպում են ամբողջ աշխարհում, ախտահարում են բոլոր տարիքային և սոցիալական խմբերին: Նրանք ընտանեկան բժիշկների կամ թերապևտների դիմելու լայն տարածված պատճառներից են՝ Մեծ Բրիտանիայում ընտանեկան բժիշկներին դիմումների շուրջ 5% պայմանավորված է շաղկապենու բորբոքումներով: Միայն կլինիկական նշանները թույլ չեն տալիս բավարար ճշգրտությամբ տարբերակել բակտերիալ և այլ ծագումնաբանության կոնյունկտիվիտները, իսկ ընդհանուր պրակտիկայի օղակում պլանային կարգով ցանքսերի իրականացումը նույնպես հիմնավորված չէ: Հակաբիոտիկներ պարունակող կաթիլների նշանակումները առաջնային օղակում հաճախ հիմնված են լինում թերապևտի և պացիենտի սպասումների և տվյալ ախտաբանության մասին թերի պատկերացումների վրա: Մինչդեռ ապացուցված է, որ բակտերիալ կոնյունկտիվիտը, որի պարագայում միայն ցուցված է հակաբակտերիալ բուժումը, առաջնային պրակտիկայում հանդիպում է դեպքերի մոտ մեկ երրորդում: Միևնույն ժամանակ կարևոր է հստակեցնել ընտանեկան բժշկի կամ թերապևտի կողմից նեղ մասնագետի՝ ակնաբույժի ուղորդման ցուցումները, որոնցից շեղումները կարող են բերել ինչպես վերջիններիս գերժանրաբեռնվածությանը թեթև և միջին ծանրության դեպքերով, այլ նաև ծանր կամ արագ հարաճող կոնյունկտիվիտների պատշաճ բուժման հետաձգմանը:

Հաշվի առնելով կոնյունկտիվիտների տարածվածությունը, կլինիկական նշանների անբավարար ինֆորմատիվությունը, տարբեր տեսակի հակաբիոտիկ պարունակող կաթիլների հասանելիությունն ու լայն կիրառումը, Հայաստանի ակնաբույժների միությունը և մասնավորապես Ս.Վ. Մալայանի անվան ակնաբուժական կենտրոնում ձևավորված աշխատանքային խումբը առողջապահության նախարարության հետ համատեղ, որոշեցին մշակել սույն գործելակարգը:

Գործելակարգի Աշխատանքային խմբի անդամների անվանացանկ

- Նարիմանյան Մ.Ջ., ՀՀ ԱՆ գլխավոր թերապևտ, Երևանի Մխիթար Հերացու անվան պետական բժշկական համալսարանի ընտանեկան բժշկության ամբիոնի վարիչ, «Ռեսպիրատոր միություն» առողջապահական ՀԿ նախագահ, «Ընտանեկան բժիշկների ակադեմիական միավորում» ՀԿ համանախագահ
թղթակցական հասցե՝ ՀՀ, ք. Երևան, 0025, Կորյունի 2, հեռ՝ (010) 582532 էլ. փոստ՝ mikayel.Narimanyan@gmail.com
- Մալայան Ա.Ս., պրոֆեսոր, ՀՀ ԱՆ գլխավոր ակնաբույժ, Ս.Վ.Մալայանի անվ. Ակնաբուժական Կլինիկայի տնօրեն, Երևանի Մխիթար Հերացու անվան պետական բժշկական համալսարանի ակնաբուժության ամբիոնի վարիչ
- Հովակիմյան Ա.Վ., պրոֆեսոր Ս.Վ.Մալայանի անվ. Ակնաբուժական Կլինիկայի Բորբոքային Բաժանմունքի Բաժնի վարիչ
- Դավթյան Ա.Տ., Ս.Վ.Մալայանի անվ. Ակնաբուժական Կլինիկայի Բորբոքային Բաժանմունքի Բաժնի բժիշկ
- Սարգսյան Հ.Է., Ս.Վ.Մալայանի անվ. Ակնաբուժական Կլինիկայի Բորբոքային Բաժանմունքի Բաժնի բժիշկ

- Մանուկյան Ա., Ա.Վ.Մալայանի անվ. Ակնաբուժական Կլինիկայի Բորբոքային Բաժանմունքի Բաժնի բժիշկ

Շահերի բախման հայտարարագիր և ֆինանսավորման աղբյուրներ

Պատասխանատու համակարգողը և աշխատանքային խմբի անդամները հայտարարում են շահերի բախման բացակայության մասին (հայտարարագրերը կցվում են):

Գործելակարգի մշակման հենքը

Սույն գործելակարգը մշակվել է Հայաստանի ակնաբույժների միության անդամների և մասնավորապես սույն գործելակերպը մշակելու համար ստեղծված աշխատանքային խմբի կողմից հետևյալ արդի գրականական աղբյուրների հիման վրա:

- Scottish Intercollegiate Guidelines Network. Annex B: key to evidence statements and grades of recommendations. In: SIGN 50: A Guideline Developer's Handbook. Available at: www.sign.ac.uk/guidelines/fulltext/50/annexb.html. Accessed October 2, 2012
- American Academy of Ophthalmology Basic and Clinical Science Course Subcommittee. Basic and Clinical Science Course. External Disease and Cornea: Section 8, 2013-2014. San Francisco, CA: American Academy of Ophthalmology; 2013:51-3.
- Cronau H, Kankanala RR, Mauger T. Diagnosis and management of red eye in primary care. Am Fam Physician. 2010 Jan 15; 81(2):137-44.
- Etsuko Takamura et al. Japanese guidelines for allergic conjunctival diseases 2017 Allergology International 66 (2017) 220-229

Գործելակարգի պացիենտի մոդել

Սույն գործելակարգի պացիենտի մոդելն է արտահիվանդանոցային բժշկական օգնություն և սպասարկում իրականացնող հիմնարկներում գտնվող տարբեր ծագումնաբանությամբ և ծանրության աստիճանի կոնյունտկիվիտներով մեծահասակ պացիենտները (Աղյուսակ 1):

Աղյուսակ 1.

Արտահիվանդանոցային թոքաբորբով մեծահասակ հիվանդի մոդել

Մոդելի պարտադիր բաղադրիչ	Բաղադրիչի նկարագրությունը
Նոզոլոգիական ձևը	
Տարիքային կարգավիճակ	Մեծահասակներ
Հիվանդության աստիճանը	Ցանկացած
Հիվանդության փուլը	Ցանկացած
Բարդությունները	Անկախ բարդություններից
Կողը ըստ ՀՄԴ-10	
Բուժօգնության ցուցաբերման պայմանները	Արտահիվանդանոցային

Հապավումներ

ԲԿ՝ բակտերիալ կոնյունկտիվիտ

ՎԿ՝ վիրուսային կոնյունկտիվիտ

ԱԿ՝ ալերգիկ կոնյունկտիվիտ

ՀԲԹ՝ հակաբակտերիալ թերապիա

1. Հիվանդության պատմություն

- 1.1 Հարկավոր է հավաքագրել տեղեկատվություն գանգատների սկզբի, տևողության և նախկինում նմանատիպ կամ այլ տեսակի աչքի բորբոքումների դրվագների վերաբերյալ
- 1.2 Կատարել հարցում ուղեկցող հիվանդությունների, ընդունվող դեղորայքի, վերջերս կրած շնչուղիների վարակների վերաբերյալ
- 1.3 Ճշտել կոնտակտային լինզաների առկայությունը
- 1.4 Ճշտել հավանական միջավայրային գործոնների ազդեցությունը՝ փոշի, ճառագայթում և այլ
- 1.5 Ճշտել ալերգիկ կարգավիճակը ներառյալ հակաբիոտիկների հանդեպ, ալերգիաները անցյալում

2. Կլինիկական պատկեր և տարբերակիչ ախտորոշում

- 2.1. Կախված ծագումնաբանությունից կոնյունկտիվիտների կլինիկական նշանները խիստ զանազան են և ընդհանուր առմամբ կարող են դասակարգվել իբրև դիֆուզ արտահայտված կամ տեղային, միակողմանի կամ երկկողմանի
- 2.2. Կոնյունկտիվիտների բնորոշ գանգատներն են՝ արտադրության առկայություն, օտար մարմնի զգացում, ծակոցներ, այրոց, քոր, տեսողության մշուշոտում
- 2.3. Հարկավոր է ուշադրություն դարձնել հետևյալ նշանների առկայությանը.
  - 2.3.1. ջրային կամ թարախային բնույթի արտադրություն
  - 2.3.2. կոպերի այտուց
  - 2.3.3. արցունքահոսություն
  - 2.3.4. լուսավախություն
  - 2.3.5. զուգակցված քթահոսություն
  - 2.3.6. պրեաուրիկուլյար ավշային հանգույցների մեծացում
  - 2.3.7. կոպի լորձաթաղանթի գիգանտ պապիլոմաների առկայություն
- 2.4. Կոնյունկտիվիտների տարբերակիչ ախտորոշման կողմնորոշիչ աղյուսակը տես՝ Հավելված 1-ում:

3. **Լրացուցիչ հետազոտություններ**

- 3.1. Կոնյունկտիվիտը կլինիկական ախտորոշում է և դեպքերի ճնշող մեծամասնությունը չի պահանջում որևէ լաբորատոր-գործիքային հետազոտություններ
- 3.2. Լրացուցիչ լաբորատոր հետազոտություններ ներառյալ աչքի ցանքսեր և/կամ սեռական ճանապարհով փոխանցվող վարակների ստուգում, ցուցված են հետևյալ դեպքերում.
  - 3.2.1. ձգձգվող ընթացք (> 10 օր)
  - 3.2.2. պրեաուրիկուլյար ավշահանգույցների մեծացում
  - 3.2.3. առավելապես սեռական ճանապարհով տարածվող վարակների առկայության կասկած
  - 3.2.4. իմունիտետի ընկճմամբ պացիենտներ
- 3.3. Այլ ընդլայնված հետազոտությունների պահանջի դեպքում՝ խորհրդակցել ակնաբույժի հետ

4. **Բուժում**

- 4.1. Հավանական ծագումնաբանական գործոնի հեռացում կամ ազդեցության նվազեցում՝ ալերգենի հետ շփման բացառում, կոնտակտային լինզաների կրման ժամանակավոր ընդհատում և այլ
- 4.2. Ալերգիկ կոնյունկտիվիտների կամ գարնանային կատարի դեպքում.
  - 4.2.1. հակահիստամինային կաթիլներ, պարարտ բջիջների ստաբիլիզատորներ՝ նատրիումի քրոմոգլիկատ, օլոպատադին օրեկան 2-4 անգամ դեղաչափով
  - 4.2.2. տեղային ստերոիդային կաթիլներ
  - 4.2.3. ոչ ստերոիդային հակաբորբոքային կաթիլներ՝ Կետորոլակ օրեկան 4 անգամ
  - 4.2.4. արհեստական արցունքի կաթիլներ
  - 4.2.5. սառը թրջոցներ
  - 4.2.6. ծանր ընթացքի դեպքում՝ հակահիստամինային դեղահաբեր
- 4.3. Ադենովիրուսային կոնյունկտիվիտներ.

- 4.3.1. գանցիկլովիր գել/քսուք՝ 1-ին շաբաթ օրեկան 5 անգամ, 2-րդ շաբաթ օրեկան 3 անգամ դեղաչափով
- 4.3.2. արհեստական արցունքի կաթիլներ
- 4.3.3. սառը թրջոցներ
- 4.3.4. անձնական հիգիենայի կանոնների խիստ պահպանում՝ առանձնացված խնամքի պարագաներ, ձեռքերի հաճախ լվացում և այլ
- 4.4. Հերպես վիրուսային կոնյունկտիվիտներ.
  - 4.4.1. գանցիկլովիր 0,15% գել, օրեկան 3-5 անգամ համակցված համակարգային հակավիրուսային դեղորայքի հետ՝ Ացիկլովիր 400մգ կամ 200մգ օրեկան 5 անգամ կամ Վալացիկլովիր 500մգ-ից օրը 2-3 անգամ
  - 4.4.2. Ուղորդում ակնաբույժին
- 4.5. Բակտերիալ կոնյունկտիվիտ.
  - 4.5.1. Սովորաբար ինքնասահմանափակվող հիվանդություն է, առանց բուժման կարող է դիտվել լավացում առողջ անձանց շրջանում
  - 4.5.2. Առանց դիսկի գործոնների պացիենտների շրջանում առաջարկել 3 օր տևողությամբ սպասողական մարտավարություն
  - 4.5.3. Հակաբակտերիալ թերապիա (ՀԲԹ) պահանջող դիսկի գործոններն են՝ դիաբետը, հիվանդանոցում գտնվելը, կոնտակտային լինզաների առկայությունը, վերջերս կրած ակնաբուժական վիրահատությունները, բուժաշխատողները
  - 4.5.4. ՀԲԹ մեկնարկի դրական որոշման դեպքում կիրառել լայն սպեկտրի հակաբիոտիկների կաթիլներ՝ մոքսիֆլոքսացին, լևոֆլոքսացին
  - 4.5.5. Քրոնիկ/ձգձգվող ընթացքի դեպքում՝ կատարել շաղկապենու ցանքս հակաբիոտիկի զգայնության որոշումով և ուղորդել ակնաբույժի
  - 4.5.6. *Neisseria gonhoreae* հարուցչով պայմանավորված ԲԿ-րի դեպքում. Ցեֆտրիաքսոն 250մգ/մ/մ միանվագ+Ազիտրոմիցին 1գ/per os միանվագ, Դոքսիցիկլին 100մգ օրական 2 անգամ դեղաչափով

5. Ակնաբույժի ուղորդման ցուցանիշներ

- 5.1. Ձգձգվող ընթացք (> 10 օր) կամ վիճակի կրկնակի վատթարացում բուժման ֆոնին
- 5.2. Եղջերաթաղանթի ներգրավման կասկած կամ առկա խոցավորում
- 5.3. Արտահայտված թարախային արտադրություն
- 5.4. Կոնտագիոզ մոլյուսկի դեպքում վիրահատական միջամտությունների կարիք
- 5.5. Տեսողության կտրուկ ախտահարում
- 5.6. Արտահայտված ցավային համախտանիշ
- 5.7. Հերպետիկ կոնյունկտիվիտ
- 5.8. Աչքի վնասվածք կամ վիրահատություն անցյալում

6. Բժշկական ծառայությունների հիմնական և լրացուցիչ ցանկեր

6.1. Պահանջներ ախտորոշման, բուժման և խորհրդատվությունների նկատմամբ (հիմնական ցանկ)

Ծածկագիր	Անվանում	Տրամադրման հաճախականություն	Միջին քանակ	Ստորաբաժանում	Մասնագետ	Կատարման ժամկետներ
	Թերապևտի խորհրդատվություն	1	2	Թերապևտիկ բաժանմունք	Բժիշկ-թերապևտ	1-10 օր

6.2. Պահանջներ ախտորոշման, բուժման և խորհրդատվությունների նկատմամբ (լրացուցիչ ցանկ)

Ծածկագիր	Անվանում	Տրամադրման հաճախականություն	Միջին քանակ	Ստորաբաժանում	Մասնագետ	Կատարման ժամկետներ
	Մանրէաբանական ցանքսեր (շաղկապենի)	0.25	1	Լաբորատոր ախտորոշման ծառայություն	Լաբորատոր ախտորոշման ծառայության բուժքույր/բժիշկ	1-7 օրեր
	Վիրուսաբանական ցանքսեր (քիթըմպան)	0.25	1	Լաբորատոր ախտորոշման ծառայություն	Լաբորատոր ախտորոշման ծառայության	1 օր

					բուժքույր/ բժիշկ	
	Նեղ մասնագետի խորհրդատվու- թյուն	0.25	2	Այլ բաժանմունքներ	Ակնաբույժ	1-7 օրերը

7. Դեղերի հիմնական և լրացուցիչ ցանկեր

7.1. Պահանջներ դեղորայքային բուժման նկատմամբ (հիմնական ցանկ)

ԴԹԽ	ԱԹՔԴ	ՄՈԱ	Նշանակման հաճախա- կանություն	ԿՈԴ	ՀԿԴ	Մասնագետ	Կատար ման ժամկետ ներ

7.2. Պահանջներ դեղորայքային բուժման նկատմամբ (լրացուցիչ ցանկ)

ԴԹԽ	ԱԹՔ	ՄՈԱ	Նշանակման հաճախակա- նություն	ԿՈԴ	ՀԿԴ	Մասնագետ	Կատար ման ժամկետ ներ
Հակաբիոտիկներ՝ ֆթորիսինոլոն	S01AE05	Լևոֆլոքսացին	0.25				1-7 օր
Հակաբիոտիկներ՝ ֆթորիսինոլոն	S01AE07	Մոքսիֆլոքսացին	0.25				1-7 օր

8. Պահանջներ աշխատանքի ռեժիմի, հանգստի, բուժման կամ վերականգնման նկատմամբ

Սույն Գործելակարգի համաձայն տվյալ պահանջների կատարումը պարտադիր չէ:

9. Պահանջներ սննդակարգի նշանակման և սահմանափակումների վերաբերյալ

Սույն Գործելակարգի համաձայն տվյալ պահանջների կատարումը պարտադիր չէ:

10. Պացիենտի հոժարակամ տեղեկացված համաձայնության ստացման առանձնահատկությունները: Գործելակարգը կատարելիս և պացիենտի, ինչպես նաև ընտանիքի անդամների լրացուցիչ տեղեկատվության տրամադրում

Հարկավոր է պացիենտի և/կամ նրան ներկայացուցիչների հետ համատեղ քննարկել կոնյունկտիվիտետների բուժման խնդիրները և հավանական ելքերը:

11. Պացիենտի տվյալ մոդելի հնարավոր ելքերը

Հիվանդի տվյալ մոդելի հնարավոր ելքերի ցանկ

Ելքի անվանում	Ելքի զարգացման հաճախականություն	Ելքին հասնելու մոտավոր ժամկետ	Բժշկական օգնության ցուցաբերման հաջորդականություն
Ապաքինում ֆիզիոլոգիական գործընթացի կամ ներգրավված օրգանի ֆունկցիայի մասնակի վերականգնմամբ	95%	3 ամիս	Անցում համապատասխան վերականգնողական ուղեցույցին/գործելակարգին
Ապաքինում ֆիզիոլոգիական գործընթացի կամ ներգրավված օրգանի ֆունկցիայի ամբողջական կորստով	5%	3 ամիս	Անցում համապատասխան վերականգնողական ուղեցույցին/գործելակարգին
Յատրոգեն բարդությունների զարգացում	1-2.5%	Ցանկացած փուլին	Անցում համապատասխան ախտաբանության բուժման ուղեցույցին/գործելակարգին
Մահվան ելք	0%		

